

ECKERSBERGS FARVEKØB I ROM

Den interessanteste, af de farver Eckersberg køber under sit ophold i Rom, er uden tvivl »Jeaune de Crome«, der på dansk hedder Kromgul. Denne farve blev næppe fremstillet i større mængder i 1815. Ganske vist blev den opdaget i Paris i 1809 af Louis Nicolas Vauquelin, men man har hidtil antaget, at der først kom gang i produktionen efter 1820, da de store kromforekomster i Nordamerika blev opdaget. Flere ting tyder dog på, at den allerede tidligere blev fremstillet i mindre målestok, bl.a. har man påvist den i et hollandsk billede signeret 1818. Under alle omstændigheder har Eckersberg købt en meget ny og helt uprøvet farve.

Eckersberg køber almindeligvis sine farver som pigmenter og river (blander) dem selv med bindemidlet. Hertil har han sikkert benyttet den porfyrløber (river), som han købte under sit ophold i Rom. Men ved en enkelt lejlighed køber han »2 Blærer Blyhvidt«. I dette tilfælde har farven været revet, ligesom den kunstmaleren køber i dag, for blæren var tubens forgænger. Den omtalte »Kremserhvidt« eller »Bianco di Creams« er blot andre betegnelser for blyhvidt, som skyldes, at der i den lille østrigske by Krems i en årrække blev fremstillet blyhvidt efter en særlig metode. Blyhvidt var næsten den eneste hvide farve, som Eckersberg havde til sin rådighed.

Den »Lak«, Eckersberg køber, skal ikke bruges til at fernisere malerierne med, men er et rødt organisk farvestof. Den misvisende betegnelse lak skyldes sandsynligvis, at et af de ældste og vigtigste farvestoffer i denne gruppe blev fremstillet på grundlag af shellak, et harpiksagtigt sekret der udskilles af skjoldlusen »Coccus lacca«, som bl.a. lever i Indien. Den har været solgt under mange forskellige navne, f.eks. indisk lak, og det er sandsynligvis denne røde lakfarve, Eckersberg købte. Det har ikke været »kraplak« eller »Cochenille Lak«, da indkøb af begge disse farver specificeres særskilt. Kraplak fremstilles af roden af planten »Rubia tinctorium«, medens Cochenille lak, der almindeligvis kaldes karmin, stammer fra de tørrede kroppe af hunkønsinsektet »Coccus cacti«, der lever i Mellemerika. Det er om den sidstnævnte, at den franske maler Antoine-Joseph Pernety i 1727 siger, at skønt den næsten er lige så dyr

som ultramarin, kan man ikke undvære den til hudfarven på det smukke køn eller børn. Lak blev iøvrigt efterhånden en betegnelse for alle organiske farver, der efter at de var blevet udtrukket af råmaterialet blev nedfældet ved hjælp af allun. Dette fremgår også af, at Eckersberg køber en »grøn Lak«, der dog på denne tid sandsynligvis bestod af prøjsiskblåt blandet med en gul lakfarve. »Stil de Grain« eller rettere sagt, Stil de Grain er en gul lakfarve, der fremstilles af de umodne bær fra forskellige nærorientalske arter af plantefamilien »Rhamnus«. Brugen af den var ret udbredt i Frankrig og England i det 18. århundrede, selvom farven ikke er særlig holdbar. Hvis bærrerne er modne, giver de iøvrigt en grøn farve.

»Gumigut«, egentlig gummigut, er en gummiharpiks, der indeholder et gult farvestof. Den kommer fra det fjerne østen og stammer fra forskellige træer af familien »Gorcinia«. Den har næsten udelukkende været brugt som vandfarve, og da materialet i sig selv bliver klæbende ved tilførsel af vand, behøver man ikke at tilsætte noget egentligt bindemiddel. »Bitum« er asfalt, der udvindes af jordbeg. Den har fået et dårligt ry, fordi den aldrig tørrer rigtigt. Da malerne i forrige århundrede brugte den til deres undermalinger, fremkaldte den derfor store krakelurer. Heldigvis ser det ud til, at Eckersberg kun benyttede den i det øverste farvelag, hvor den ikke forårsager sådanne skader.

Når Eckersberg har købt »Honing«, har den været brugt som blødgør til hans klister. Honning er hygroskopisk (vandsugende), og klisteret kan derfor ikke tørre helt op og blive sprød. Honning bruges allerede i middelalderens bogmaleri til dette formål.

Den »Ultramarin« Eckersberg købte i Rom var naturlig, fremstillet af halvædelstenen Lapiz Lazuli. Det er den dyreste farve på malerens palet, ikke alene på grund af råmaterialets høje pris, men også fordi rensningen af den knuste Lapiz Lazuli er langvarig og besværlig. Derfor køber han også »Ultramarinaske« og noget »af den Slettere«. Ultramarinaske er nemlig ganske simpelt urensset ultramarin, medens »den Slettere« sikkert er det produkt, der fremkommer, når man tilsidst behandler den knuste Lapiz Lazuli meget hårdt for at drive alt den blå farve ud. Ultramarinen kommer derfor til at indeholde flere grå urenheder.

Den kostbare ultramarin var ikke den eneste blå farve, der stod til Eckersbergs rådighed. På vejen hjem fra Rom tog han over Dresden, hvor han besøgte den tyske maler Caspar David Friedrich, der havde

studeret ved Akademiet i København. Denne forærede ham en blå farve, som kaldes »Smalte«, og den var meget billigere end ultramarin. Smalte må nærmest karakteriseres som knust koboltglas, men var iøvrigt allerede på dette tidspunkt ved at blive erstattet af den koboltblå, som endnu bruges i vore dage.

Her er ikke kommenteret alle farver, som Eckersberg har købt, men de omtalte er nogle af de vigtigste. Købet af »Aurum Purgato« kan synes lidt af en gåde. Men det rene guld, der er tale om, er sikkert beregnet til rammen om Thorvaldsens portræt. Den var givet af mesteren selv, og guldet derfor nok også indkøbt for hans regning.

Listen over Eckersbergs farvekøb er meget værdifuld, da den giver os muligheder for at studere de farver, han har brugt, uden at skulle gå den besværlige vej over de naturvidenskabelige undersøgelser. Man kunne blot ønske sig, at listen også havde indeholdt nogle oplysninger om de af ham anvendte bindemidler.

ADAM RAFT